

Nastroje społeczne w czerwcu

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W czerwcu¹ większość wskaźników kształtuje się na poziomie mniej więcej takim jak przed miesiącem. Od maja jedynie nieco zmniejszył się krytycyzm w ocenie ogólnej sytuacji w Polsce, co oznacza powrót w tym zakresie do notowań z początku roku. Nieco gorsze niż miesiąc temu są natomiast oceny sytuacji materialnej badanych, jakości ich życia oraz kondycji zakładów pracy, w których są zatrudnieni, zarazem jednak przewidywania w tych wymiarach są nieco mniej pesymistyczne niż w maju.

OCENY

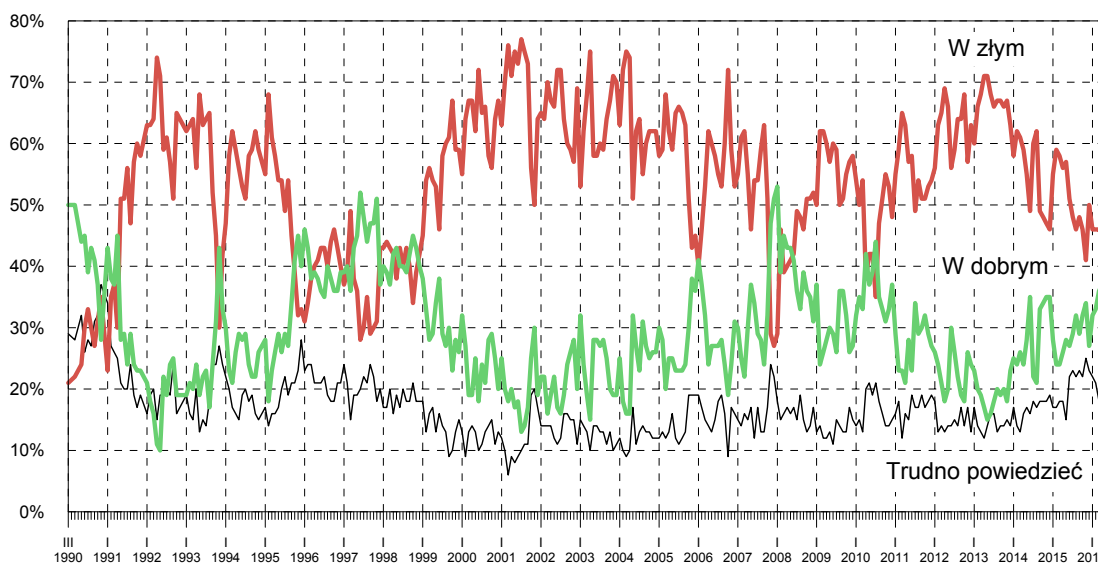
W ciągu ostatniego miesiąca minimalnie poprawiły się oceny rozwoju **sytuacji w kraju**, przy czym nadal tylko jedna trzecia badanych (33%, wzrost o 3 punkty procentowe) uważa, że zmierza ona w dobrym kierunku, a około połowy respondentów (47%, spadek o 4 punkty) jest przeciwnego zdania.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
W dobrym	27	29	32	29	32	34	27	32	33	36	37	30	33
W złym	51	48	46	48	46	41	50	46	46	46	45	51	47
Trudno powiedzieć	22	23	22	23	22	25	23	22	21	18	18	19	20

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (313) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 czerwca 2016 roku na liczącej 1002 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIEM RZECZ BIORĄC, SYTUACJA W NASZYM KRAJU ZMIERZA W DOBRYM CZY TEŻ W ZŁYM KIERUNKU?

Najbardziej niezadowoleni z kierunku rozwoju sytuacji w Polsce są respondenci określający swoje poglądy polityczne jako lewicowe (74%) lub centrowe (57%), niepraktykujący religijnie (60%) albo sporadycznie uczestniczący w mszach i nabożeństwach (63%), najlepiej wykształceni (60%), uzyskujący najwyższe dochody *per capita* (58%), mieszkający w miastach liczących od 20 tys. do 100 tys. ludności (58%). W grupach wyróżnionych ze względu na status zawodowy są to przede wszystkim prywatni przedsiębiorcy (59%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (58%), pracownicy administracyjno-biurowi oraz osoby zatrudnione w sektorze usług (po 57%) – zob. tabela aneksowa 1.

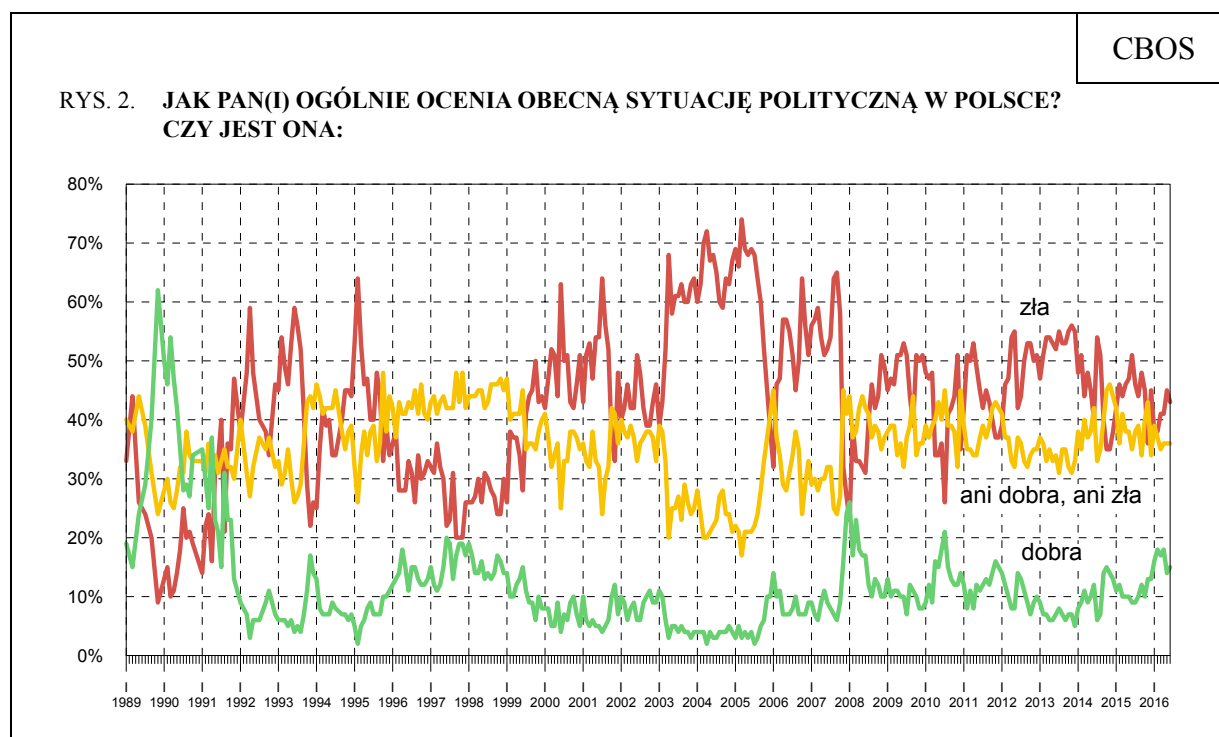
W potencjalnych elektoratach partyjnych zadowolenie z rozwoju sytuacji w kraju przeważa nad niezadowoleniem wyłącznie wśród zadeklarowanych wyborców PiS (75% opinii pozytywnych). Ci, którzy – według własnych deklaracji – w ewentualnych wyborach poparliby PO, Nowoczesną lub komitet Kukiz'15, podobnie jak osoby, które nie wzięłyby udziału w głosowaniu albo nie wiedzą, czy poszłyby do urn wyborczych, najczęściej negatywnie wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce, przy czym najbardziej krytyczni w swoich ocenach są wyborcy PO (81% opinii negatywnych) oraz Nowoczesnej (78%).

Tabela 2

Elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	10	81	9
PiS	75	12	13
Kukiz'15	35	48	17
Nowoczesna	10	78	12
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	26	44	30
Niezamierzający brać udziału w wyborach	21	52	27

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Opinie o **sytuacji politycznej** w Polsce są zbliżone do ubiegłomiesięcznych. Wprawdzie nieco zmalało przekonanie, iż jest ona zła (z 45% do 43%), jednak w dalszym ciągu ponad jedna trzecia respondentów (36%) ocenia sytuację polityczną w kraju jako przeciętną, a tylko 15% badanych uznaje ją za dobrą.

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobra	9	9	10	12	10	13	13	16	18	17	18	14	15
– ani dobra, ani zła	35	38	39	34	40	43	34	39	37	35	36	36	36
– zła	51	46	44	48	45	36	45	38	38	41	41	45	43
Trudno powiedzieć	5	7	7	6	5	8	8	7	7	7	5	5	6

W większości grup społeczno-demograficznych sytuacja na polskiej scenie politycznej postrzegana jest najczęściej jako przeciętna (ani dobra, ani zła) lub negatywna. Pozytywnie wyraźnie częściej niż inni oceniają ją osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (36% z nich uważa, że sytuacja polityczna w Polsce jest dobra), określające swoje poglądy polityczne jako prawicowe (30%), a w grupach społeczno-zawodowych – bezrobotni (24%) i renciści (21%). Najbardziej krytyczni są natomiast badani o lewicowych poglądach politycznych (71% opinii negatywnych), niepraktykujący religijnie (61%), uzyskujący najwyższe dochody *per capita* (60%), z wyższym wykształceniem (56%), a w grupach zawodowych pracownicy administracyjno-biurowi oraz prywatni przedsiębiorcy (po 58%) – zob. tabela aneksowa 2.

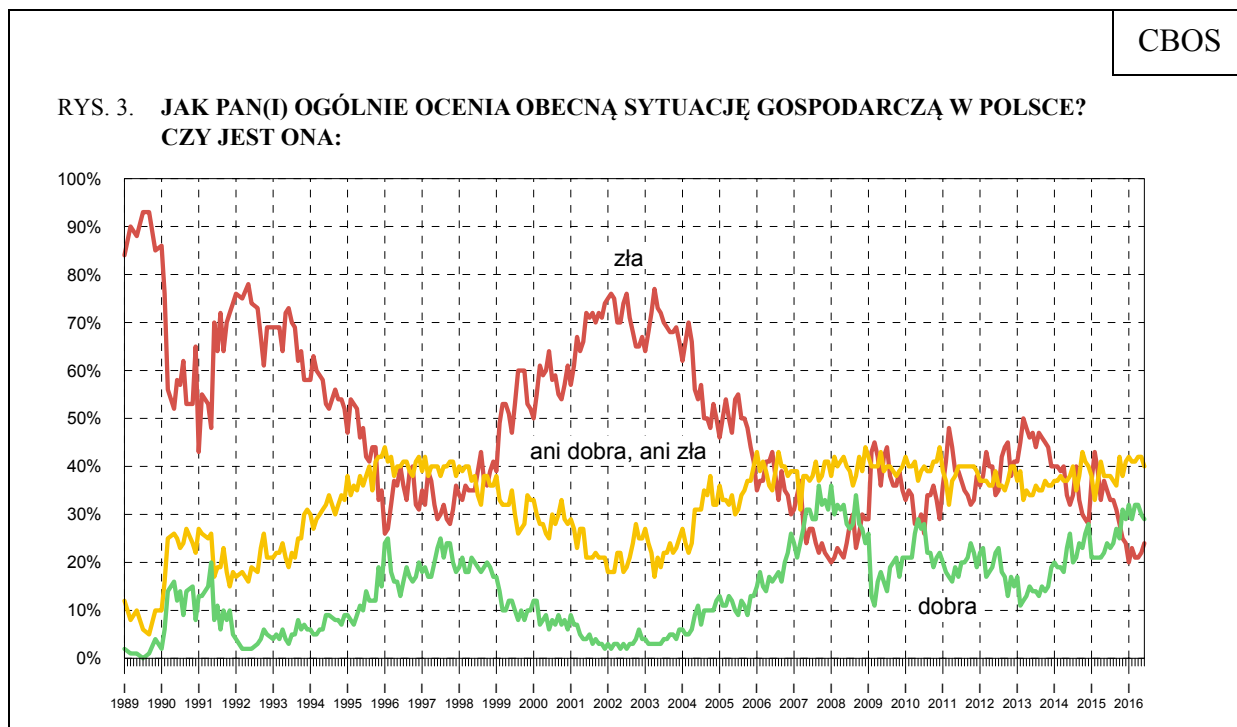
W potencjalnych elektoratach partyjnych zadowolenie z obecnej sytuacji politycznej w kraju wyrażają przede wszystkim zwolennicy PiS (42% ocen dobrych). Z kolei największym krytycyzmem w tym względzie – podobnie jak w ocenie ogólnej sytuacji w Polsce – cechują się sympatycy Nowoczesnej (74% opinii negatywnych) i PO (69%), a w dalszej kolejności osoby niezainteresowane udziałem w hipotetycznych wyborach parlamentarnych (49%). W elektoracie ruchu Kukiz'15 oraz wśród osób niezdecydowanych co do uczestniczenia w ewentualnym głosowaniu najczęstsze są oceny ambiwalentne (odpowiednio: 47% i 42%).

Tabela 4

Elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	4	23	69	4
PiS	42	37	16	5
Kukiz'15	9	47	43	1
Nowoczesna	5	20	74	1
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	11	42	37	10
Niezamierzający brać udziału w wyborach	5	34	49	12

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Oceny **sytuacji gospodarczej** w Polsce również zmieniły się w niewielkim zakresie. O 2 punkty procentowe (do 24%) wzrósł odsetek negatywnych opinii na ten temat, przy praktycznie niezmienionym odsetku ocen pozytywnych (29%).

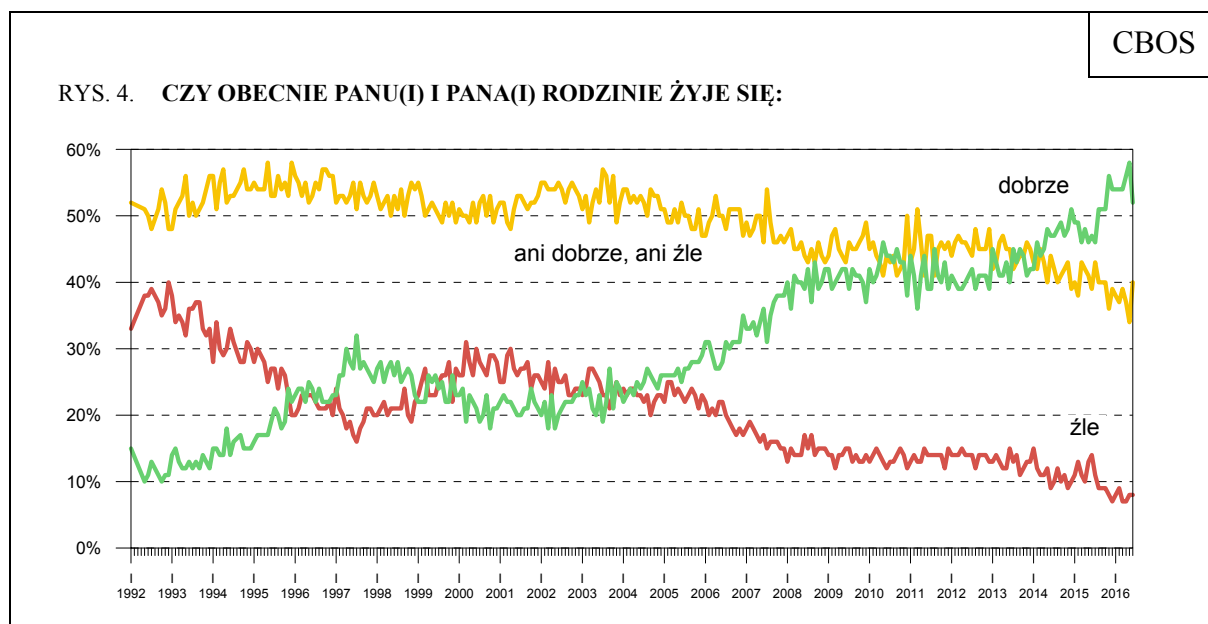
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobra	24	23	24	27	25	31	29	32	29	32	32	30	29
– ani dobra, ani zła	38	38	37	36	42	38	41	42	41	41	42	42	40
– zła	35	33	33	31	28	25	24	20	23	21	21	22	24
Trudno powiedzieć	3	6	6	6	5	6	6	6	7	6	5	6	7

Zadowolenie z kondycji polskiej gospodarki jest również zróżnicowane ze względu na religijność i orientację polityczną respondentów, ale dodatkowo – w mniejszym lub większym zakresie – jego poziom kształtują takie cechy badanych, jak: sytuacja zawodowa i materialna, wiek, płeć oraz miejsce zamieszkania. Pozytywne opinie o sytuacji gospodarczej w kraju częściej niż inni wyrażają pracownicy średniego szczebla, w tym technicy (61%), osoby o prawicowych poglądach politycznych (42%), praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (39%), osiągające najwyższe dochody *per capita* (38%), mieszkające w miastach liczących od 100 tys. do 500 tys. ludności (38%), dobrze oceniające swoją sytuację materialną (35%), dwukrotnie częściej mężczyźni niż kobiety (39% wobec 20%) – zob. tabela aneksowa 3.

Od maja dość znacząco ubyło natomiast pozytywnych ocen **poziomu życia badanych i ich rodzin** (z 58% do 52%). Zwiększyła się jednocześnie grupa osób, które twierdzą, że im i ich rodzinom żyje się przeciętnie (z 34% do 40%). Odsetek respondentów niezadowolonych z jakości życia swojego i swojej rodziny nie uległ zmianie (8%).

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

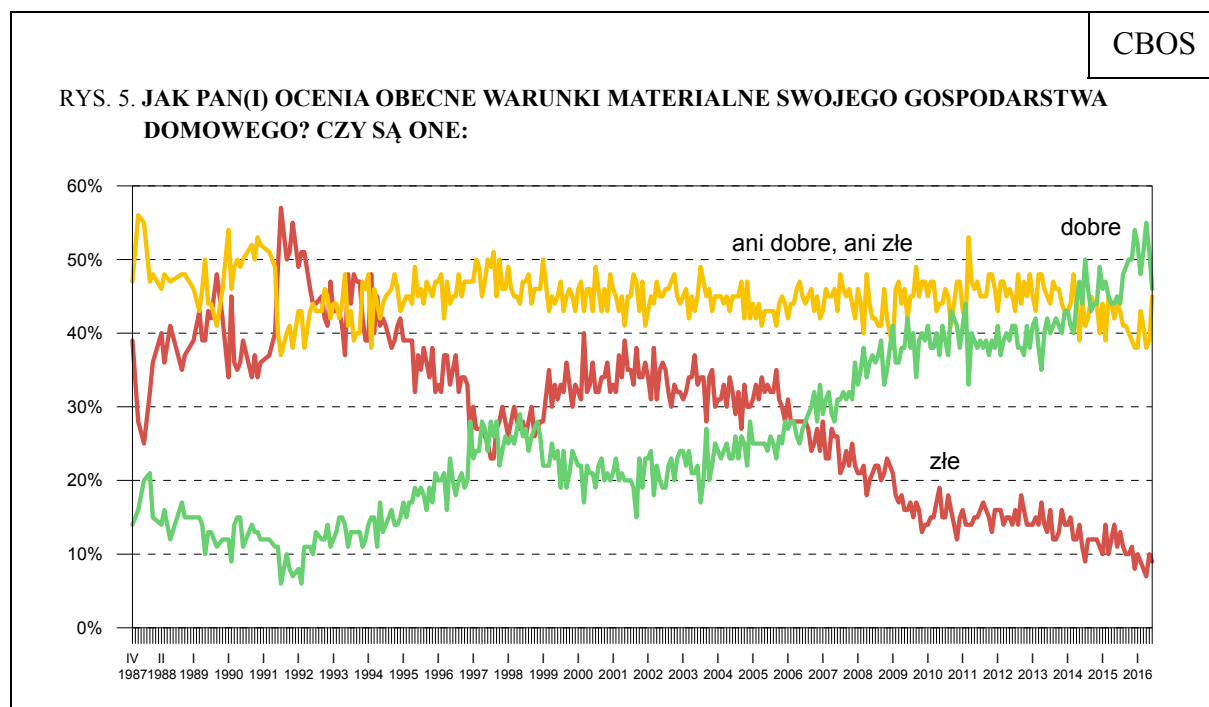
Tabela 6

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobrze	47	46	51	51	51	56	54	54	54	54	56	58	52
– ani dobrze, ani źle	39	43	40	40	40	36	39	38	37	39	37	34	40
– źle	14	11	9	9	9	8	7	8	9	7	7	8	8

Oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych** również są gorsze niż przed miesiącem. Obecnie badani niemal równie często określają je jako dobre (46%, spadek o 5 punktów procentowych), co oceniają jako przeciętne (45%, wzrost o 6 punktów). Od maja praktycznie nie zmienił się natomiast odsetek respondentów twierdzących, że sytuacja materialna ich gospodarstw domowych jest zła (9%).

Tabela 7

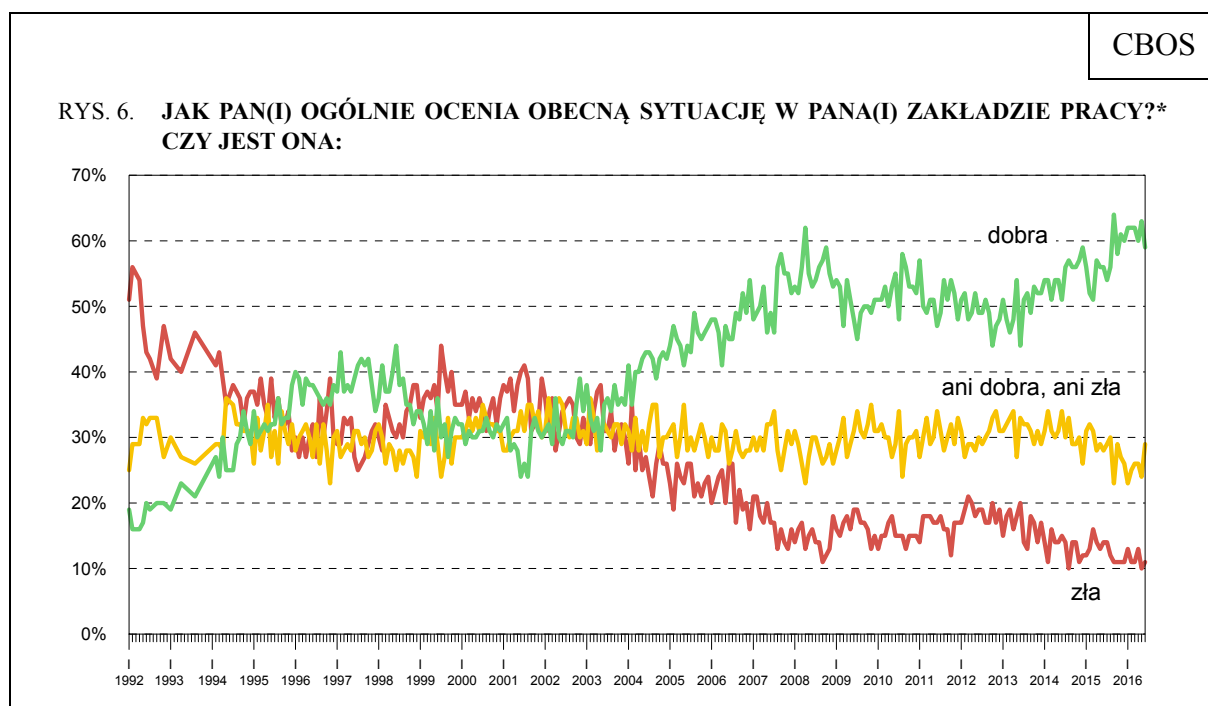
Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– dobre	45	44	48	49	50	50	54	52	48	51	55	51	46
– ani dobre, ani złe	44	43	41	41	40	39	38	38	43	41	38	39	45
– złe	11	13	11	10	10	11	8	10	9	8	7	10	9

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?”, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Zadowolenie z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych oraz poziomu życia częściej niż inni deklarują ankietowani lepiej wykształceni, osiągający wyższe miesięczne dochody *per capita*, dobrze oceniający swoją sytuację materialną, mieszkający w dużych miastach oraz osoby w młodszym wieku. W grupach społeczno-zawodowych zadowolenie z poziomu życia deklarują przede wszystkim członkowie kadry kierowniczej oraz specjaliści wyższego i średniego szczebla, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy oraz uczniowie i studenci (zob. tabela aneksowa 4).

Nieco gorsze niż w maju są także opinie o **sytuacji w zakładach pracy**. Ubyło pracowników oceniających ją dobrze (o 4 punkty procentowe, do 59%), a przybyło tych, którzy uważają, że jest ona przeciętna – ani dobra, ani zła (o 5 punktów, do 29%). Niezadowolenie z sytuacji w swoim zakładzie pracy wyraża, podobnie jak przed miesiącem, co dziewiąty pracujący (11%).

* Odpowiedzi osób pracujących. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 8

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona: N*	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2015							2016					
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	564	572	563	503	580	501	507	574	543	535	612	580	516
w procentach													
– dobra	56	54	56	64	58	61	60	62	62	62	60	63	59
– ani dobra, ani zła	28	29	30	23	29	27	26	23	25	26	26	24	29
– zła	14	14	12	11	11	11	11	13	11	11	13	10	11
Trudno powiedzieć	2	3	2	2	2	1	3	2	2	1	1	3	1

Ocena sytuacji zakładów pracy związana jest w dużej mierze ze statusem materialnym pracujących. Stosunkowo najgorzej oceniają ją ci, którzy uzyskują najniższe dochody, są niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych oraz mają od 45 do 54 lat. W grupach zawodowych najgorzej o kondycji swoich miejsc pracy wypowiadają się rolnicy (zob. tabela aneksowa 5).

PRZEWIDYWANIA

W stosunku do maja nieco poprawiły się przewidywania dotyczące rozwoju **sytuacji w kraju w najbliższym roku**. Wprawdzie nadal około dwóch piątych badanych (42%, wzrost o 3 punkty procentowe) sądzi, że się ona nie zmieni, jednak nieznacznie przybyło optymistów w tym względzie (z 21% do 23%), a ubyło pesymistów (z 31% do 27%).

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015							2016					
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
Poprawi się	24	21	20	19	19	24	24	30	28	27	27	21	23
Nie zmieni się	48	49	51	45	51	44	35	33	33	36	37	39	42
Pogorszy się	16	16	16	23	15	20	29	26	29	31	27	31	27
Trudno powiedzieć	12	14	13	13	15	12	12	11	10	6	9	9	8

W elektoratach partyjnych optymizm co do rozwoju ogólnej sytuacji w Polsce panuje jedynie wśród zwolenników PiS, wśród których wyraźnie przeważa przekonanie, że się ona poprawi (62%), a tylko sporadycznie wyrażana jest opinia przeciwna (1%). Wśród osób niezainteresowanych głosowaniem w ewentualnych wyborach parlamentarnych oraz

wahających się, czy w nich uczestniczyć, a także wśród sympatyków ruchu Kukiz'15 najczęstsza jest opinia, że w ciągu najbliższego roku sytuacja w kraju się nie zmieni. Z kolei zdeklarowani wyborcy PO i Nowoczesnej w większości obawiają się zmian na gorsze.

Tabela 10

Elektoraty*	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	5	39	53	3
PiS	62	28	1	9
Kukiz'15	21	55	14	10
Nowoczesna	10	32	54	4
Niezdeterminowani, czy wziąć udział w wyborach	14	53	22	11
Niezamierzający brać udziału w wyborach	9	50	30	11

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Prognozy **sytuacji politycznej** w Polsce są obecnie również nieco mniej pesymistyczne niż miesiąc temu. O 4 punkty procentowe (do 26%) zmniejszył się odsetek osób spodziewających się pogorszenia jakości życia politycznego, przy praktycznie niezmiętej liczbie tych, które przewidują jej poprawę (18%). Nadal jednak najczęstszy jest pogląd, że w ciągu najbliższego roku sytuacja na polskiej scenie politycznej się nie zmieni (44%).

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– poprawi się	24	22	21	16	19	24	25	28	23	23	23	19	18
– nie zmieni się	44	43	45	45	45	38	33	31	37	39	43	44	44
– pogorszy się	18	19	18	23	18	25	31	30	30	29	25	30	26
Trudno powiedzieć	14	16	16	16	18	13	11	11	10	9	9	7	12

Niemal takie same jak przed miesiącem są prognozy **sytuacji gospodarczej** w Polsce na najbliższy rok. Odsetek badanych przewidujących poprawę stanu polskiej gospodarki kształtuje się na poziomie 22%, ci zaś, którzy obawiają się jej pogorszenia, stanowią 20% ogółu. Niemal połowa respondentów (45%, spadek o 2 punkty procentowe) nie spodziewa się zmian w tej dziedzinie.

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– poprawi się	24	22	22	22	22	27	24	30	24	28	29	22	22
– nie zmieni się	54	52	52	48	52	47	43	37	41	42	46	47	45
– pogorszy się	11	12	12	15	11	14	20	20	24	20	17	21	20
Trudno powiedzieć	11	14	14	15	15	12	13	13	11	10	8	10	13

Przewidywania dotyczące sfery prywatnej są nieco lepsze niż przed miesiącem. Trzy piąte ankietowanych (60%, wzrost o 2 punkty procentowe) sądzi, że **poziom życia** ich rodzin pozostanie niezmienny, co dwunasty (8%, spadek o 5 punktów) uważa, że się pogorszy, a nieco ponad jedna piąta (22%, wzrost o 2 punkty) liczy na poprawę.

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– lepiej	23	23	20	22	20	23	22	25	23	25	24	20	22
– tak samo	57	57	61	56	61	58	58	56	58	58	59	58	60
– gorzej	9	9	9	9	9	9	10	8	9	9	10	13	8
Trudno powiedzieć	11	11	10	13	10	10	10	11	10	8	7	9	10

W ciągu ostatniego miesiąca zmniejszyła się (z 10% do 7%) liczba badanych przewidujących pogorszenie **warunków materialnych** swoich gospodarstw domowych w najbliższym roku, a wzrosła (z 72% do 76%) tych, którzy sądzą, że pozostaną one stabilne. Poprawy w tym zakresie oczekuje, podobnie jak w maju, mniej więcej co szósty respondent (17%).

Tabela 14

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– poprawią się	20	21	17	23	17	23	22	24	19	18	21	18	17
– pozostaną bez zmian	69	68	75	69	75	68	70	69	72	74	71	72	76
– pogorszą się	11	11	8	8	8	9	8	7	9	8	8	10	7

W porównaniu z majem dość znacząco poprawiły się prognozy **sytuacji w zakładach pracy**. Obecnie jedynie co czternasty pracujący (7%, spadek o 3 punkty procentowe) sądzi, że w najbliższym roku sytuacja w miejscu jego zatrudnienia się pogorszy, co czwarty (25%, wzrost o 7 punktów) uważa, że się poprawi, a ponad trzy piąte pracujących (61%, spadek o 3 punkty) jest zdania, że w tym zakresie nic się nie zmieni.

Tabela 15

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
N*	564	572	564	503	580	502	507	574	543	536	612	582	515
– poprawi się	22	20	17	25	22	25	23	24	23	22	21	18	25
– pozostanie bez zmian	59	58	65	56	63	62	56	57	61	64	63	64	61
– pogorszy się	9	11	10	7	6	6	12	11	9	8	10	10	7
Trudno powiedzieć	10	11	8	12	9	7	9	8	7	6	6	8	7

BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA I OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

Porównywalne z ubiegłomiesięcznymi są oceny **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Ponad połowa ankietowanych (53%) uważa, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć zatrudnienie, w tym jednak aż 49% (wzrost o 4 punkty procentowe) ocenia, że trudno jest o pracę odpowiednią. Jedna trzecia ogółu badanych (34%) twierdzi, że niełatwo jest o jakiegokolwiek zatrudnienie, a co dwunasty respondent (8%) uważa, że nie można znaleźć żadnej pracy.

Tabela 16

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015						2016						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	6	4	5	4	5	4	5	4	6	5	6	8	4
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	39	40	41	42	43	48	44	45	42	46	45	45	49
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	37	39	41	40	36	36	36	38	37	36	37	33	34
– nie można znaleźć żadnej pracy	14	14	10	11	12	8	11	9	12	10	8	9	8
Trudno powiedzieć	4	3	3	3	4	4	4	4	3	3	4	5	5

Na trudności związane ze znalezieniem zatrudnienia skarżą się przede wszystkim osoby o najniższych dochodach *per capita*, najgorzej oceniające swoją sytuację materialną, mieszkańcy najmniejszych miast oraz wsi, badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, a ze względu na status zawodowy – bezrobotni, gospodynie domowe, rolnicy i renciści (zob. tabela aneksowa 6).

Po ubiegłomiesięcznym spadku, do poziomu z kwietnia powróciło w czerwcu **poczucie zagrożenia bezrobociem**. Obecnie niemal jedna trzecia pracujących (30%, wzrost o 5 punktów procentowych) obawia się utraty zatrudnienia, natomiast ponad dwie trzecie (67%, spadek o 4 punkty) określa swoją sytuację zawodową jako stabilną, w tym więcej niż jedna czwarta (28%) w ogóle nie bierze pod uwagę perspektywy bezrobocia.

Tabela 17

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2015							2016																		
	VI (N=564)	VII (N=572)	VIII (N=564)	IX (N=504)	X (N=581)	XI (N=503)	XII (N=507)	I (N=574)	II (N=543)	III (N=536)	IV (N=612)	V (N=582)	VI (N=515)													
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	7	32	7	32	6	32	4	30	6	31	8	29	8	32	5	29	6	32	4	30	4	31	3	25	4	30
Raczej tak	25		25	32	26	26	26	25	21		24	24	24	26	26	26	26	26	27	27	27	22	22	26	26	
Raczej nie	37		38	40	40	38	38	36	41		36	40	42	39	40	42	42	39	39	39	44	44	44	39	39	
Nie, to mało prawdopodobne	27	64	26	64	25	65	28	66	30	66	26	67	28	64	28	68	24	66	29	68	28	67	27	71	28	67
Trudno powiedzieć	4	4	4	4	3	3	4	4	3	3	4	4	4	4	3	3	2	2	2	2	2	2	4	4	3	3

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

W grupach zawodowych obawy przed utratą zatrudnienia relatywnie najczęściej wyrażają robotnicy niewykwalifikowani (38% z nich liczy się z taką ewentualnością) oraz pracownicy administracyjno-biurowi (37%), najrzadziej zaś rolnicy (16% wobec 84% niemających takich obaw) – zob. tabela aneksowa 7.

Mimo odnotowanych w czerwcu niewielkich zmian, nastroje społeczne utrzymują się na poziomie zbliżonym do ubiegłomiesięcznego, ale niższym niż zarejestrowany w marcu i kwietniu tego roku. Od maja pogorszyły się oceny dotyczące prywatnej sfery życia – sytuacji zawodowej, materialnej oraz jakości życia respondentów i ich rodzin, ale jednocześnie nieco poprawiły się przewidywania w tych dziedzinach. Porównując obecne wyniki i z czerwca 2015 można stwierdzić utrzymującą się poprawę ocen w wymiarze publicznym, przy jednoczesnym wzroście pesymizmu w prognozach rocznych. Z kolei obecne oceny i przewidywania odnoszące się do sfery prywatnej kształtują się na poziomie zbliżonym do tego sprzed roku. O ile jednak w odniesieniu do sfery publicznej nastroje różnicuje przede wszystkim orientacja polityczna oraz religijność, o tyle w wymiarze prywatnym dodatkowo dochodzą, a czasami nawet biorą górę, takie cechy, jak: status materialny, sytuacja zawodowa i – co z tym związane – wykształcenie, a nierzadko także wiek, płeć czy miejsce zamieszkania.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI